

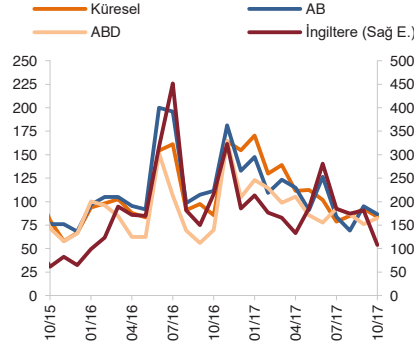
Genel Değerlendirme

Küresel iktisadi faaliyette gözlenen canlanma 2017 yılı Mayıs ayı Finansal İstikrar Raporu'ndan bu yana devam etmiştir. Yurt içinde kamu maliyesi teşvikleri ve destekleriyle birlikte uygulanan makroihtiyati politikalar sonucu kredi büyümesi geçmiş yıllara göre güçlü bir seyir izlemiş ve iktisadi faaliyet hız kazanmıştır. Açıklanan veriler, iktisadi faaliyetteki güçlü seyrin üçüncü çeyrekte de devam ettiğine işaret etmektedir. Yılın üçüncü çeyreğinde, öne çekilen firma kredi talebindeki normalleşmenin ve Kredi Garanti Fonu (KGF) kefaletli kredilerde limitlere yaklaşmış olmasının bir sonucu olarak kredi büyümesi tarihsel ortalamasına yakınsamış ve bu seviyelerde istikrar kazanmıştır. Bu çerçevede, makroihtiyati teşviklerin ve KGF kefaletli kredilerin büyümeye etkisinin kademeli olarak azalacağı ve ekonominin ana eğilimine yöneleceği öngörülmektedir.

Küresel finansal piyasalar, küresel ekonomideki olumlu görünüm, risk iştahındaki artış ve gelişmiş ülke para politikalarına dair belirsizliklerin azalmasından kaynaklanan destekle olumlu seyrini sürdürmektedir. ABD Merkez Bankası'nın (Fed) parasal normalleşme süreci kapsamında Eylül ayında aldığı bilanço küçültme kararı, gelişmiş ülkelerde devam eden iktisadi politika belirsizliğinin azalmasına katkı sağlamıştır (Grafik 1). Avrupa Birliği (AB) üyesi bazı ülkeler ile İngiltere'deki seçim sürecinin tamamlanması da söz konusu belirsizliğin azalmasında rol oynamıştır. İspanya'da süregelen siyasi belirsizlik ve İngiltere'nin AB'den çıkış sürecine ilişkin yol haritasının henüz netleşmemesi Euro Bölgesi kaynaklı dışsal riskleri bir miktar artırmakla birlikte, ABD ile diğer gelişmiş ülkelerin iktisadi faaliyetlerindeki canlanma ve para politikalarındaki normalleşme eğilimi küresel finansal piyasalardaki görünümü desteklemektedir. Gelişmiş ülke ekonomilerindeki toparlanmanın belirginleşmesiyle küresel ticaret hacmi de artış göstermiştir. Bu çerçevede, küresel finansal piyasalardaki olumlu görünümün ve getiri arayışının da katkısıyla gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye girişleri, jeopolitik gelişmelere duyarlılığını korumakla birlikte yüksek seyretmeye devam etmiştir (Grafik 2). Ancak bu durum, Fed'in yanı sıra, diğer gelişmiş ülke merkez bankaları tarafından da ifade edilen normalleşme süreçlerinin beklentilerin tersine işlemesi durumunda sektöre uğrama

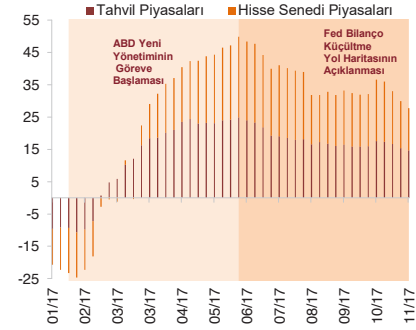
riskine sahiptir. Bu riskler, Asya ve Orta Doğu başta olmak üzere jeopolitik sorunların gelişimine bağlı olarak artabilecektir.

Grafik 1
İktisadi Politika Belirsizliği Endeksleri
(Endeks, 2012=100)

Not: Endeksler seviye olarak kendi arasında karşılaştırılabilir değildir.
Kaynak: Bloomberg (Son Veri: 10.17)

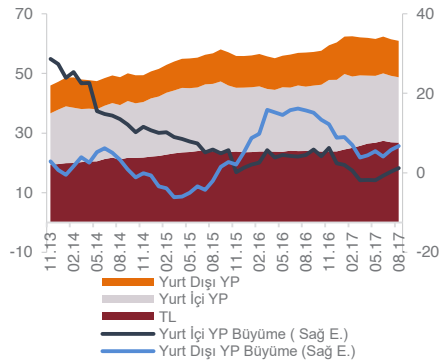
Grafik 2
Gelişmekte Olan Ülkelere Yönelen Haftalık Fon Akımları (Milyar ABD Doları, 13 Haftalık Birikimli)

Kaynak: EPFR (Son Veri: 08.11.17)

Firmaların toplam finansal borçluluk/GSYİH oranı 2017 başından itibaren yatay seyretmektedir (Grafik 3). Bu durum, hem yurt içi hem de yurt dışından temin edilen YP cinsi kredi stokundaki büyümenin yavaşlamasından kaynaklanmaktadır. YP kredilerin vadelerinde gözlenen belirgin uzama, kur riskini azaltıcı unsurlar arasında olup, YP TGA oranı düşük seyretmektedir. Reel sektörün kur riskine yönelik sağlıklı bir takip ve analiz mekanizmasının kurulması için Sistemik Risk Veri Takip Modeli geliştirilmiş olup bu amaçla kapsamlı bir veri seti oluşturulmuştur. Diğer taraftan, yürürlükte bulunan düzenlemeler çerçevesinde hanehalkı yabancı para (YP) cinsinden kredi kullanamaması hanehalkını kur riskinden korumaktadır.

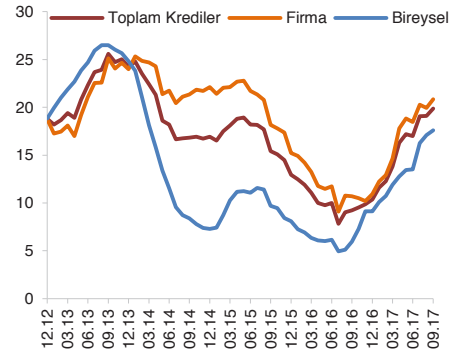
Grafik 3
Reel Sektör Finansal Borçlarının GSYİH İçindeki Payı ve YP Kredilerin Yıllık Büyümesi (Yüzde, Yüzde)

Not: YP büyüme oranları ABD doları cinsinden YP borcun yıllık yüzde değişimleridir.

Kaynak: TCMB, BDDK (Son Veri: 08.17)

Grafik 4
Yıllık Kredi Büyümesi (Yüzde, KEA)

Not: Dövizle endeksli krediler YP kredilere dahil edilmiş, YP meblağlar ABD doları için 0,7, euro için 0,3 ağırlığı kullanılarak elde edilen sepet kullanılarak kur etkisinden arındırılmıştır.

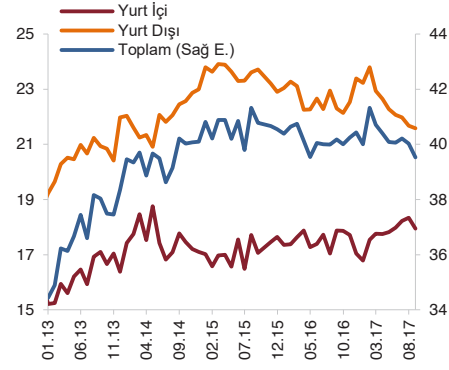
Kaynak: TCMB (Son Veri: 09.17)

2016 yılı son çeyreğinden itibaren yurt içinde yürütülen makroihtiyati politikalar, kamu tedbir ve teşvikleri ile KGF kefaletli kredi desteğiyle kredi hacminde önemli bir artış sağlanmıştır (Grafik 4). Bu artışta arz ve talep yönlü unsurlar etkili olmuştur. Uzayan vade ve baz etkisiyle özellikle konut ve ihtiyaç kredileri belirgin bir artış sergilerken, KGF kefaletli krediler başta olmak üzere kredi imkânları ticari kredileri destekleyici etkide bulunmuştur. Makroihtiyati tedbirlerle desteklenen bireysel kredi kullanımının yanı sıra reel sektöre sağlanan kredi imkânları, firmaları canlanan yurt içi talebi karşılamaya, ertelenen stok artırımına ve borçların yeniden yapılandırılmasına yönlendirmiştir. Bu dönemde YP firma kredileri kur hareketleri ve zayıf seyreden makine-teçhizat yatırım talebine bağlı olarak yavaşlamıştır.

Gerek kur gelişmeleri gerekse kur riskinin yönetilmesine ilişkin farkındalığın artması sonucu ticari kredilerdeki YP'den TL'ye geçiş, mevcut Rapor döneminde de devam etmiştir. YP mevduatlarında bu dönemde gözlenen güçlü artış ve TL kredilerdeki ivmelenme, bankaları uluslararası piyasalardan para takası yoluyla ek TL kaynak bulmaya yöneltmiştir.

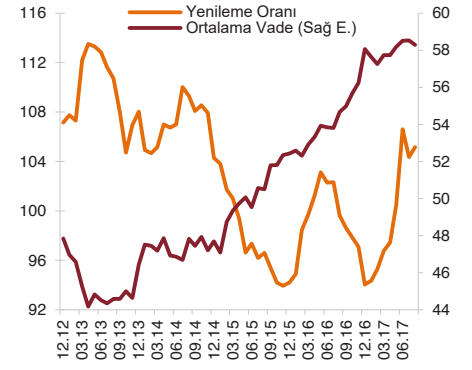
Bankacılık sektörü olası şoklara karşı güçlü likidite pozisyonunu korumaktadır. Bankaların TCMB'de Rezerv Opsiyon Mekanizması (ROM) kapsamında bulundurduğu altın ve döviz cinsi likit varlıkları son dönemde artmıştır. Sektörün fon kaynaklarının önemli bir kısmı çekirdek yükümlülüklerden oluşmakta olup, gerek çekirdek yükümlülüklerin gerekse yurt içi diğer kaynakların yabancı kaynaklar içindeki payının artması, derinleşen yurt içi piyasalara işaret etmektedir (Grafik 5). Bankaların çekirdek dışı yükümlülük vadelerinin yüksek seviyedeki seyri de uluslararası piyasalarda yaşanabilecek olası şoklara karşı sektörün direncini artırmaktadır (Grafik 6). Son dönemde artan kredi büyümesine karşın, güçlü seyreden mevduat artışı, bankalara likidite pozisyonlarını koruyucu ek imkân sunmakta ve kredi arzını desteklemektedir. Böylelikle bankalar kredi ve mevduatta gözlenen hareketlere bağlı olarak önemli bir fonlama kısıtıyla karşılaşmamış, kredi büyümesini büyük ölçüde çekirdek yükümlülüklerle karşılamıştır.

Grafik 5
Mevduat Dışı Kaynakların Yabancı Kaynaklara Oranı
(4 Haftalık Hareketli Ort., Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 09.17)

Grafik 6
Toplam Dış Borç Yenileme Oranı ve Ortalama Vadesi
(Yüzde, Ay)

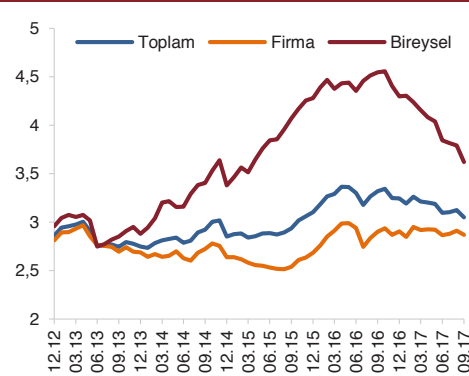

Not: Dış borç yenileme oranı, menkul kıymet ihracatı dâhil toplam yurt dışı yükümlülük kullanım ve geri ödeme tutarlarının 6 aylık hareketli toplamından hesaplanmıştır.

Kaynak: TCMB, MKK (Son Veri: 09.17)

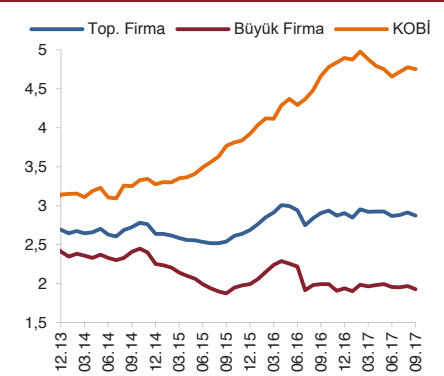
Bankacılık sektörünün aktif kalitesi güçlü seyretmektedir. Kredi kanalının canlanması ve iktisadi faaliyetin hız kazanmasıyla son rapor dönemine kıyasla tahsil gecikmiş alacakların (TGA) dönem içi ilaveleri ve aktiften silinenler azalarak, dönem içi tahsilatlar ise artarak aktif kalitesinin korunmasına katkı sağlamıştır (Grafik 7). Mali destek politikalarının daha yoğun olarak uygulandığı dönemde artan KOBİ kredilerine bağlı olarak KOBİ TGA oranlarında azalma görülmüştür. TGA oranları sektörel ve para birimi bazında farklılık gösterse de, firmalar kesiminin büyüklük bakımından önemli bir kısmını temsil eden sektörlerde TGA'lar yatay seyretmiştir (Grafik 8). Firma kredilerinde YP cinsinden TGA'ların mevcut seviyelerini koruması bankacılık kesimi aktif kalitesinin dışsal şoklara karşı dayanıklılığının bir göstergesidir.

Grafik 7
Tahsil Gecikmiş Alacak Oranları
(Yüzde)

Kaynak: BDDK (Son Veri: 09.17)

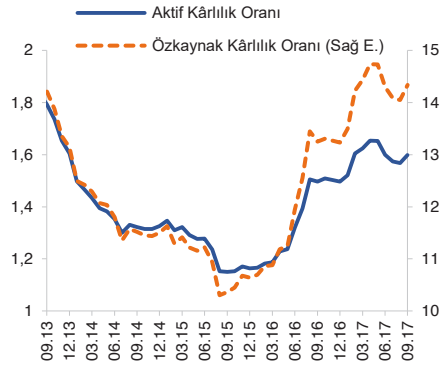
Grafik 8
Firma Kredileri Tahsil Gecikmiş Alacak Oranları
(Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 09.17)

Bankacılık sektörü kârlılığı, 2017 yılının ikinci çeyreğinden itibaren sınırlı bir gerileme göstermekle birlikte güçlü seviyesini korumuştur (Grafik 9). Bu gerileme esas itibarıyla 2016 yılındaki tek seferlik gelir etkisinin kaybolması ve TL kredi talebini karşılama amacıyla gerçekleştirilen para takası işlem maliyetlerinden kaynaklanmıştır. Sektörün kârlılığı, yakın dönemde sunulan kredilerin büyük bir bölümünün KGF kefaleti altında verilmesi ve kurdaki dengelenme gibi nedenlerle yüksek seviyelerde gerçekleşmiş ve bu durum sermaye yeterlilik rasyolarında (SYR) belirgin bir artışla sonuçlanmıştır (Grafik 10).

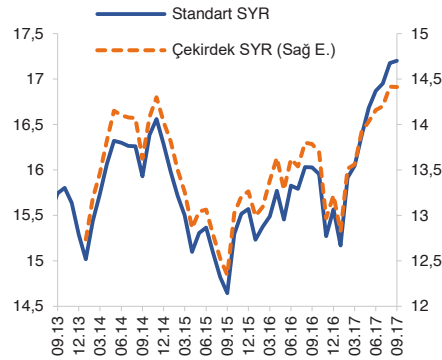
Grafik 9
Aktif ve Özkaynak Kârlılıkların Gelişimi
(Yüzde)

Not: Kârlılık oranları bir yıllık birikimli kâr üzerinden bir yıllık ortalama paydaya bölünerek hesaplanmaktadır.

Kaynak: TCMB (Son Veri: 09.17)

Grafik 10
Standart ve Çekirdek SYR Gelişimi
(Yüzde)

Kaynak: TCMB (Son Veri: 09.17)

Bankacılık sektörü güçlü sermaye yapısını korumaktadır. Son dönemde, sermaye benzeri borç ihraçlarında kaydedilen artış ve kârlılığın olumlu seyri bankaların yasal özkaynaklarına belirgin destek sağlamıştır. Buna ilave olarak bazı bankalar mevcut sermaye benzeri borçlarını Basel III'e uyumlu yeni ihraçlarla takas edip sermayelerini güçlendirmiştir. Risk ağırlıklı varlık kompozisyonunda önemli bir değişiklik olmamakla birlikte, düzenlemelerin getirdiği YP cinsinden varlık ve alacakların risk ağırlıklarının düzenlenmesi ve son dönem kredi büyümesinde KGF kefaletinin artan payı hesaplanan kredi riskini aşağı çekmiştir. Bu gelişmelerin sermaye yeterliği üzerindeki muhtemel katkısı, gelecek dönem sektör geneline ilave sermaye tamponu sağlayacak olmasıdır. Önümüzdeki dönemde finans sektöründe kurumlar vergisi oranlarında yapılan değişikliğin ise bankacılık sektörü SYR'sine etkisinin sınırlı olması beklenmektedir.

Küresel ekonomi ve finansal piyasalardaki olumlu görünümün yanı sıra önümüzdeki döneme ilişkin riskler de gündemde yerini korumaktadır. Gelişmiş ülkelerde para politikasının seyri, küresel jeopolitik riskler ve Euro Bölgesi genelindeki siyasi gelişmeler finansal sistem için olası kırılganlık unsurları arasında yer almaktadır. Bununla birlikte, Türk bankacılık sektörünün güçlü sermaye tabanı, istikrarlı aktif kalitesi ve yeterli likit varlık düzeyi sayesinde söz konusu risklere karşı dayanıklılığını sürdüreceği değerlendirilmektedir.